

Pandangan Dalam Kalangan Kaum Melayu dan Cina di Kawasan Sibu Terhadap Cukai Barang dan Perkhidmatan (GST)

DAYANG AIRIL IZZAH BT ABANG AHMAD ZAINI* & STANLEY BYE KADAM-KIAI

Faculty of Social Sciences and Humanities, Universiti Malaysia Sarawak, 94300 Kota Samarahan, Sarawak,
Malaysia

*Corresponding author: airilxoxo@yahoo.com

ABSTRAK

Pelaksanaan GST merupakan satu strategi makroekonomi dalam merangsang pertumbuhan ekonomi di peringkat nasional. Pengumuman pelaksanaan Cukai Barang dan Perkhidmatan (GST) untuk menggantikan Cukai Jualan dan Perkhidmatan (SST) pada April 2015 yang lepas telah membangkitkan keresahan dalam kalangan masyarakat. Lebih keruh lagi apabila masyarakat terpengaruh oleh andaian negatif tentang GST dan pada masa itu, Barisan Nasional (BN) terpalit dengan skandal rasuah serta hutang negara melambung naik. Keresahan rakyat apabila terdapat persepsi bahawa GST berpotensi untuk meningkatkan kos sara hidup. Tingkah laku politik masyarakat juga berubah terutamanya semasa Pilihan Raya Umum ke-14 apabila pertama kali dalam sejarah UMNO-BN telah kalah dan diganti dengan Pakatan Harapan (PH). Tujuan kajian ini adalah untuk menganalisis persepsi kaum Melayu dan Cina terutamanya di sekitar kawasan Sibu yang berada di kawasan Democratic Action Party (DAP) iaitu parti pembangkang, terhadap pelaksanaan GST dari aspek pengetahuan am mengenai GST, kesannya terhadap taraf kehidupan dan sumbang saran dasar tersebut kepada mereka. Objektif kajian ini adalah menunjukkan bahawa terdapat persamaan dan perbezaan mengenai GST dalam kalangan kaum Melayu dan Cina serta mengenal pasti sama ada kaum Melayu masih setuju dengan pelaksanaanya jika kutipan GST untuk membayar hutang negara.

Kata kunci: Cukai Barang dan Perkhidmatan, perbezaan idea, persepsi masyarakat, kaum, tafsiran

Copyright: This is an open access article distributed under the terms of the CC-BY-NC-SA (Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License) which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, for non-commercial purposes, provided the original work of the author(s) is properly cited.

PENGENALAN

Tahun 2018 begitu penting bagi Malaysia kerana pada tahun tersebut kita dapat menyaksikan berakhirnya pemerintahan selama 60 tahun Barisan Nasional (BN) yang ditewaskan oleh gabungan parti politik Malaysia, Pakatan Harapan (PH). Keputusan Pilihan Raya Umum ke-14 pada 9 Mei 2018 menunjukkan BN hilang sebanyak 143 daripada 222 kerusi parlimen dan kalah di lapan buah negeri iaitu Perak, Negeri Sembilan, Kedah, Sabah, Selangor, Melaka, Pulau Pinang dan Johor. Kemenangan PH semestinya kerana janji-janji yang ditabur semasa berkempen untuk meraih pengundi. PH telah mengeluarkan manifesto ‘100 Hari 10 Janji’ yang digariskan dalam Buku Harapan. Ini telah memberikan kejayaan besar buat PH. PH juga buat pertama kalinya dapat menawan Dewan Parlimen.

Pelaksanaan GST merupakan keputusan paling susah untuk diterima oleh setiap kaum di Malaysia namun merupakan inisiatif terbaik untuk memulihkan ekonomi negara. Begitu banyak pihak mempertikaikan keperluan pelaksanaan GST seperti kenaikan harga barang, ketidakseimbangan kenaikan gaji dan harga barang dan perkhidmatan, ketidakpuasan hati dalam kalangan sesama pemimpin parti dan penyalahgunaan kuasa dalam kalangan pemimpin (Norhayati, 2008; Nurazidah et al., 2013). Senario ini telah dianggap sebagai satu tanda bagi rakyat Malaysia untuk memilih kerajaan baru yang menjanjikan pemansuhan GST. Ramai juga rakyat yang berpengetahuan luas dalam sistem percuakan Malaysia bersetuju bahawa GST membantu meningkatkan pendapatan mereka dari segi pengurangan kadar cukai pendapatan oleh kerajaan. Kaum Melayu dan Cina yang merupakan dua kaum terbesar di Malaysia juga tidak terkecuali dalam menyumbangkan persepsi tentang GST dan kenaikan kos sara hidup.

Oleh itu, sebelum melaksanakan GST sepenuhnya, BN mengambil kira pandangan kaum-kaum di Malaysia terlebih dahulu. Untuk mengelakkan masyarakat menolak pelaksanaan GST dan berasa terbebani, BN telah membuat pengecualian ke atas barang keperluan asas seperti produk-produk pertanian, makanan asas

seperti beras, gula, tepung, minyak masak, dan sebagainya. Ternyata, pelaksanaan GST tidaklah seperti yang dibincangkan melalui media sosial iaitu semua barang dan perkhidmatan dikenakan GST. Hal ini menunjukkan GST bukanlah sistem yang menindas rakyat seperti yang diuar-uarkan di media massa.

Sistem perculaian penting sebagai sumber pendapatan tambahan negara untuk menyediakan perkhidmatan awam seperti jaminan sosial, kesihatan, pertahanan nasional, dan pendidikan. Menyedari pentingnya pembaharuan cukai di Malaysia, Dato' Sri Haji Mohammad Najib memperkenalkan satu dasar ekonomi iaitu GST berkadar 6% pada 1 April 2015. Dasar awam ialah cadangan khas atau keputusan kerajaan untuk menyelesaikan masalah utama yang berpandukan konsep (Lassance, 2020). GST ada sejenis perculaian berkonseptan cukai penggunaan iaitu semakin banyak perbelanjaan dan penggunaan perkhidmatan, semakin banyak cukai yang dibayar. Keputusan pelaksanaan GST juga adalah untuk memastikan pendapatan negara sentiasa mencukupi untuk menampung perbelanjaan tahunannya supaya setiap projek yang dirancang dapat dijalankan. Dye (1972) pula melihat dasar awam sebagai keputusan, tindakan dan apa-apa sahaja yang dipilih oleh pemerintah sama ada dilaksanakan atau tidak. Kerajaan akan memilih sama ada untuk melaksanakan atau sebaliknya sesuatu dasar dalam menyelesaikan konflik dalam masyarakat. Bagi Mackay (2005), dasar awam dibuat oleh pihak berkuasa yang sah iaitu orang terpilih. Pihak berkuasa yang sah ini juga dikenali sebagai eksekutif politik. Ini menjadikan sesuatu dasar yang diketengahkan akan dibincang bersama dengan perdana menteri dan kabinet.

Peters (2015) dalam bukunya *Advanced Introduction to Public Policy*, mendefinisikan dasar awam sebagai aktiviti yang dilakukan oleh kerajaan untuk tujuan mengubah ekonomi dan masyarakat mereka. Beliau berpendapat bahawa dasar awam ialah undang-undang yang dibawa dengan tujuan menguntungkan atau memberikan kesan kepada pengundi dalam beberapa cara. Pembaharuan cukai yang dilakukan oleh BN menunjukkan bahawa hasil kutipannya akan digunakan kembali ke atas rakyat kerana perculaian menyediakan kaedah untuk mengagihkan semula sumber ekonomi kepada mereka yang berpendapatan rendah atau yang berkeperluan khas. Dente (2014), dalam bukunya *Understanding Policy Decisions* menerangkan dasar awam sebagai satu set tindakan yang mempengaruhi penyelesaian masalah dasar, iaitu ketidakpuasan mengenai keperluan, permintaan atau peluang untuk campur tangan dalam masyarakat. Kualiti sesuatu dasar diukur dengan keupayaannya untuk memberikan nilai kepada masyarakat. Ini menunjukkan setiap dasar yang dilaksanakan hendaklah membawa nilai kepada masyarakat dan memberikan impak kepada kehidupan mereka. Jelas bahawa dasar pembaharuan cukai merupakan satu jalan untuk memulihkan ekonomi Malaysia sejurus menyelesaikan masalah masyarakat.

Sebagai parti yang telah memerintah hampir 60 tahun, BN percaya pembaharuan cukai diperlukan untuk menyusun semula struktur perculaian negara. Mereka juga sedar akan sistem cukai jualan dan cukai perkhidmatan yang sedia ada memiliki kelemahan iaitu kesan bertindih dan berganda, kesan cukai bertingkat, terdapat elemen SST yang terselindung dalam kos barang yang dieksport dan melibatkan aktiviti pemindahan harga. Oleh itu, GST diperlukan untuk perolehan sumber hasil yang lebih stabil iaitu berdasarkan penggunaan dan tidak dipengaruhi oleh faktor luaran. Sistem perculaian GST juga lebih efisien dan efektif kerana melibatkan kaedah perakaunan sendiri, mempunyai sistem semakan bersilang, meningkatkan pematuhan cukai dan mengurangkan karenah birokrasi. Tambahan pula, sektor ekonomi yang terselindung akan ter dorong untuk menyertai GST.

SOROTAN LITERATUR

Cukai Barang dan Perkhidmatan

Sesebuah kerajaan yang memerintah memerlukan hasil untuk mentadbir negara. Negara yang kekurangan hasil menampung segala perbelanjaan untuk projek pembangunan melalui pinjaman dengan bank dunia. Kebergantungan kepada pinjaman semata-mata untuk menguruskan pembangunan tanpa mendapatkan sumber atau hasil lain dari dalam negara mengakibatkan sesebuah negara itu menjadi muflis serta dikawal oleh bank pemberi pinjaman. Sebagai contoh, apa yang berlaku di negara lain seperti Greece dan Sepanyol iaitu negara mereka tidak mempunyai hasil yang mencukupi dan terpaksa meminjam dari luar sehingga menyebabkan matawang mereka jatuh teruk sehingga kini (Mohamad, Borhan & Ahmad, 2014).

Francis ialah negara pertama yang melaksanakan GST pada tahun 1954 (Cheng, 2020). Sejak pelaksanaan tersebut, terdapat anggaran lebih kurang 160 buah negara melaksanakan sistem perculaian ini walaupun dalam bentuk lain termasuk Canada, Australia, Singapura dan Malaysia sebelum Pakatan Harapan

menggantikan GST kepada SST. Malaysia sedang mengorak langkah ke arah pembangunan dan kemajuan. Kadar cukai yang dikenakan juga berbeza di setiap negara. Idea memperkenalkan Cukai Nilai Tambahan (VAT atau ‘*value-added tax*’) di Singapura tercetus ketika Singapura menjadi sebuah negara republik. GST di Singapura merupakan bahagian terpenting daripada keseluruhan pakej pembaharuan cukai diikuti komitmen ahli politik yang kuat untuk melaksanakannya. VAT di Singapura pada tahun 1966 merupakan pengganti kepada cukai korporat, cukai pendapatan dan sumbangan dana simpanan majikan, tarif perlindungan, dan cukai penjualan yang lain (GST Act, 1993).

Fokus utama VAT dalam beberapa tahun pertama adalah untuk memberi rakyat Singapura masa untuk menyesuaikan diri dengan cukai. VAT dikenakan pada kadar rendah 3% (salah satu kadar GST terendah di dunia) dan kerajaan memberikan jaminan bahawa VAT tidak akan menaikkan kadar tersebut selama 5 tahun (Jenkins & Khadka, 1998). Kemudiannya kadar VAT dinaikkan dari 3% menjadi 4% pada tahun 2003, dan menjadi 5% pada tahun 2004. Setiap kenaikan disertakan dengan pakej offset yang dirancang untuk menjadikan keseluruhan isi rumah rakyat Singapura lebih baik, walaupun setelah mengambil kira kos tambahan yang dikenakan dengan kenaikan kadar VAT. Kadar cukai langsung juga dikurangkan (Ministry of Finance, 2005). Pada Februari 15, 2007, Menteri Kewangan Kedua Tharman Shanmugaratnam mengumumkan bahawa kadar GST akan dinaikkan kepada 7% berkuat kuasa pada 1 Julai 2007 (Channel News Asia, 2007). Seperti Malaysia, VAT di Singapura dikenakan kepada pengguna akhir. Perniagaan hanya bertindak sebagai ejen pemungut cukai bagi pihak jabatan cukai Singapura.

Seiring dengan pembangunan dan kemajuan negara, muncul pelbagai persoalan dalam masyarakat untuk mencari jalan penyelesaian yang bijak lagi berkesan. Antara persoalan yang tercetus adalah seperti, sejauh manakah rakyat Malaysia benar-benar memahami keperluan pelaksanaan GST? Adakah rakyat Malaysia berpuas hati dengan pelaksanaan GST yang diperkenalkan oleh Najib? Adakah rakyat Malaysia masih setuju dengan pelaksanaannya jika kutipan GST adalah untuk membayar hutang negara?

Pengenalan GST merupakan langkah untuk penyusunan semula percukaian di Malaysia ke arah menjadikan sistem percukaian lebih cekap, berkesan, telus, mesra perniagaan dan berupaya menjana pendapatan tambahan yang stabil. Akta Cukai Barang dan Perkhidmatan 2014 telah menjelaskan beberapa perkara termasuk taksiran, pengenaan dan skop cukai serta pembayaran balik cukai. Secara asasnya, cukai boleh didefinisikan sebagai:

satu bayaran yang wajib, bukannya denda yang dikenakan oleh kerajaan ke atas penggunaan pendapatan,kekayaan atau asas-asas lain, tidak termasuk bayaran-bayaran untuk faedah khusus seseorang pembayar seperti bayaran lesen, tol, permit, bayaran masuk dan taksiran khas. Tujuannya adalah untuk faedah rakyat yang diperintah dalam sesebuah Negara yang merdeka (Jeyapalan dan Mustafa, 1998).

Definisi di atas bermaksud apa-apa jenis cukai ialah pendapatan sesebuah negara dan hasil kutipan tersebut akan digunakan dan dibelanjakan semula kepada penduduk dalam bentuk kemudahan asas atau perkhidmatan awam.

Mohd Afzanizam Abdul Rashid sempat menyatakan ulasan mengenai GST iaitu kutipan GST pada 2017 ialah RM 44.3 bilion yang mana adalah tahun terakhir kerajaan dapat membuat kutipan cukai penuh setahun, manakala kutipan cukai jualan dan perkhidmatan (SST) pada 2019 pula adalah RM 28 bilion (Berita Harian, 2020). Kutipan antara dua cukai iaitu GST dan SST menunjukkan perbezaan jumlah yang amat besar. Rakyat Malaysia hendaklah membuat pertimbangan yang bijak dalam menilai sesuatu dasar kerajaan, manakala pihak kerajaan pula perlu menyingsirkan defisit kepercayaan sejauh-jauhnya

Memang tidak dapat disangkal bahawa pelaksanaan GST telah menimbulkan pelbagai reaksi daripada kalangan dalam masyarakat kita. Mereka mula membuat persepsi dan tafsiran sendiri mengenai GST. Terdapat reaksi yang positif iaitu lahir perasaan patriotik untuk memenuhi hak dan tanggungjawab sebagai rakyat terhadap negara. Fenomena ini bukanlah sesuatu yang luar biasa kerana sesuatu agenda yang baru, akan diterima dengan penuh rasa bimbang dan curiga oleh sesetengah rakyat, sedangkan yang lainnya mungkin hanya menunggu sahaja sebelum membuat sebarang kesimpulan untuk menerima atau menolaknya, malah terdapat dalam kalangan lain yang terus menerima tanpa banyak persoalan (Ibrahim, 2010). Jika jumlah hasil kerajaan berkurangan, kedudukan kewangan akan mengalami defisit. Oleh itu, kerajaan perlu membuat pinjaman bagi menampung defisit untuk membiayai berbelanjaan pembangunan.

Pilihan Raya Umum ke-14

Sepanjang pentadbiran Najib, Malaysia berpegang pada Dasar 1Malaysia yang bertujuan menyatukan bangsa-bangsa Malaysia. Laungan 1 Malaysia yang kerap diungkapkan menunjukkan kejayaan misi Najib dalam melaksanakan Dasar 1Malaysia. Namun, formula kemenangan belum cukup untuk menambat hati rakyat dan mengekalkan apa-apa yang ada. Segalanya seakan hilang sekelip mata dalam pilihan raya umum ke-14 yang merupakan PRU yang paling sengit dalam sejarah pilihan raya di Malaysia. Keputusan PRU-14 pada Mei 9, 2018 menunjukkan bahawa wujudnya kebangkitan rakyat atau pengundi yang dianggap sebagai ‘silent voters’ telah menjatuhkan penguasaan Barisan Nasional terhadap kerajaan Malaysia sejak 63 tahun yang lalu. Malah, keputusan PRU-14 juga memberikan satu kesan yang sangat besar terhadap landskap politik Malaysia dan dianggap sebagai ‘tsunami politik’ kerana landskap politik Malaysia berubah dalam sekelip mata. Kunci perancangan kempen parti pembangkang (Pakatan Harapan) dalam pilihan raya umum pada kali ini membawa hasil.

PRU-14 sepatutnya berpihak kepada BN kerana tetapan tarikh pilihan raya selalunya memberikan kelebihan kepada parti pemerintah. Hal ini demikian kerana, mereka boleh memilih tarikh yang dianggap selesa dan juga bebas daripada isu-isu kontroversi yang boleh menggugat sokongan terhadap mereka. Oleh itu, 9 Mei 2018 ialah tarikh yang dipilih sebagai tarikh pilihan raya dengan harapan BN dapat mengukuhkan kedudukannya sebagai parti pemerintah di peringkat Persekutuan dan juga di peringkat negeri. Tetapi, sebelum penetapan tarikh pilihan raya atau ketika dalam pemerintahan BN, beberapa isu atau peristiwa berprofil tinggi telah berlaku seperti skandal 1MDB, kes pembunuhan dan isu pelaksanaan Cukai Barang dan Perkhidmatan (GST). Tambahan pula, peristiwa tersebut telah membawa isu-isu seperti ketidakpatuhan kepada undang-undang negara oleh ahli politik, keterpinggiran kaum dalam pembangunan, kuasa ISA, ketelusan dalam kehakiman dan sebagainya. Selain daripada isu-isu yang dibangkitkan dalam kempen pilihan raya, pengaruh internet dalam kalangan generasi muda dikatakan sebagai antara faktor yang mengayun undi generasi muda kepada parti pembangkang (Samsudin, 2010).

Antara isu utama yang membawa kepada kekalahan BN ialah isu Cukai Barang dan Perkhidmatan (GST) yang dilaksanakan pada 1 April 2015. Yang menariknya, kerajaan Malaysia di bawah pimpinan Najib melaksanakan GST setelah skandal 1MDB hangat diperkatakan dan ahli-ahli politik parti kerajaan mendakwa bahawa tujuan GST dilaksanakan untuk pembangunan negara. Sebaliknya, rakyat berpendapat bahawa kutipan GST untuk membayar hutang negara yang amat tinggi. Jika hutang negara tidak dibayar, negara akan muflis seperti Argentina (Azham, 2016). Pilihan raya umum ke-14, telah memberikan peluang kepada parti pembangkang dengan mengaitkan isu-isu berkaitan BN dalam misi merebut gelaran sebagai pemerintah. Parti pembangkang (Pakatan Harapan) telah menjanjikan pemansuhan GST jika menang PRU-14. Oleh itu, rakyat dan pengundi mengambil tindakan tegas dan dramatik dengan mengundi Pakatan Harapan dalam pilihan raya umum. Hasilnya, Pakatan Harapan menang 122 daripada 222 kerusi Parlimen. Setelah membentuk sebuah kerajaan baharu, Pakatan Harapan menuaikan janji pemansuhan GST.

Perkara yang berlaku telah jelas dipamerkan dalam pilihan raya umum ke-14. Rakyat telah membuat keputusan berdasarkan kuasa yang mereka ada untuk memilih pemimpin dan memberikan mandat kepada Pakatan Harapan untuk mentadbir Malaysia.

Tingkah Laku Politik

Tingkah laku politik ialah cara orang berfikir, merasa, dan bertindak berkenaan dengan politik. Menurut Abercrombie, Hill dan Turner, (1984) mengenai tingkah laku politik:

political refers to political activity of individuals and its consequences for political institutions. The study of political behaviour covers issues such as participation ... voting behaviour, political attitude formation and public opinion. (p. 185)

Umumnya, tingkah laku politik memfokuskan kepada tingkah laku pengundi dalam sistem pilihan raya demokrasi. Menurut Ibrahim dan Daud (2014), hak rakyat untuk memilih kerajaan, iaitu kerajaan yang akan memerintah menerusi amalan pilihan raya yang adil, bebas dan telus adalah tunjang kepada prinsip asas sistem demokrasi. Tingkah laku pengundi semasa pilihan raya dipengaruhi oleh beberapa faktor. Antaranya kredibiliti calon, pegangan agama, kekuatan parti, kedudukan ekonomi dan kepentingan isu. Tambahan pula, tingkah laku pengundi dapat dikenal pasti melalui tiga pendekatan iaitu pendekatan sosiologikal, pendekatan identifikasi parti dan pendekatan pilihan rasional. Partisan politik memudahkan proses membuat keputusan dan membimbing tingkah laku individu mereka (Campbell, Converse, Miller & Stokes, 1960; Lipset & Rokkan 1967; Lewis-Beck, Norpoth, Jacoby & Weisberg, 2008).

Barbrook (1975) berpendapat bahawa sesuatu kajian yang berkaitan dengan tingkah laku politik penting bagi sesebuah masyarakat dan memerlukan analisis yang kritikal. Flanigan dan Zingale (1975) pula menegaskan tingkah laku politik ada hubung kait dengan pilihan raya di mana tingkah laku politik dalam pilihan raya memberikan kesan yang mendalam pada pengundian dan sikap pengundi. Penyataan ini disokong oleh Napolitan (1972) yang berpendapat pilihan raya ialah satu kaedah untuk mencapai kemenangan seseorang calon menerusi persaingan antara calon-calon atau parti politik yang bertanding.

Selain itu, aspek kesedaran dan penyertaan masyarakat dalam politik dapat dijelaskan melalui konsep budaya politik yang memberikan pemahaman terhadap tingkah laku sebenar masyarakat (Bowman & Boynton, 1974). Faktor-faktor politik ini akan melibatkan tingkah laku manusia dalam memastikan negara ditadbir dengan baik. Tambahan pula, tingkah laku pengundi dipengaruhi oleh proses sosialisasi seperti keluarga, sekolah, rakan dan persekitaran yang dapat menentukan *polah* pengundian mereka dalam membuat pilihan. Sebaliknya McDonald (1965) dalam penulisannya ‘*Politic a Study of Control Behaviour*’ menegaskan bahawa melalui peraturan, undang-undang dan perlembagaan, tingkah laku manusia dalam politik lebih terkawal tetapi akan wujud tingkah laku yang memperjuangkan hak asasi manusia.

Berdasarkan pendekatan psikologi pula, pengundian dapat menjelaskan psikologi dan sosiologi pilihan manusia. Campbell, Converse, Miller dan Stokes (1960) menjelaskan:

Voting may tell about the psychology and sociology of human choice... dan beliau menambah “from initial efforts to understand voting behavior two major current of thought have emerged, one primarily sociological, the other more psychological in emphasis.

Di Malaysia, ketiga-tiga pendekatan yang berkaitan dengan tingkah laku politik boleh dilihat semasa pilihan raya. Menurut Ghazali (2006), tiga pendekatan iaitu pendekatan sosiologikal, pendekatan identifikasi parti dan pendekatan polihan rasional boleh dikaji berdasarkan proses pilihan raya di Malaysia kerana ketiga-tiga pendekatan adalah saling berkaitan. PH pada masa itu juga menjanjikan pemansuhan GST dan pada masa yang sama hasil kutipannya diuar-uarkan untuk membayar hutang negara yang berbilion-bilion. Tambahan pula, masyarakat juga disuntik oleh propaganda BN yang terpalit dengan skandal berprofil tinggi. Masyarakat juga merupakan pengguna kelihatan dapat menilai isu rasuah dan kenaikan harga barang sebagai sesuatu yang tidak wajar dan salah serta Malaysia layak ditadbir oleh parti baruu.

METODOLOGI

Kajian mengenai pandangan terhadap Cukai Barang dan Perkhidmatan (GST) ini dijalankan di salah satu bandar di Sarawak iaitu Bandar Sibu. Sibu merupakan kawasan persekutuan yang diwakili dengan kod P212 di Dewan Rakyat. Parlimen Sibu yang dipegang oleh DAP merupakan salah satu kawasan majoriti pengundinya ialah kaum Cina mempunyai tiga kawasan Dewan Undangan Negeri (DUN). Dua daripada kawasan tersebut iaitu DUN Bawang Assan dan DUN Pelawan adalah di bawah DAP, manakala DUN Nangka adalah di bawah PBB (Pesaka Bumiputera Bersatu). Majoriti kaum yang mendiami kawasan Sibu ialah kaum Cina, diikuti kaum Iban dan kaum Melayu. Justeru, kawasan ini bertepatan dengan permasalahan yang ingin dikaji.

Kaedah penyelidikan yang digunakan untuk mendapat maklum balas ialah borang soal selidik atas talian, Google Form. Kajian ini juga melibatkan 100 orang responden kaum Melayu dan Cina di sekitar kawasan Sibu yang telah dipilih menggunakan teknik Snowball Sampling atau persampelan bebola salji (snowball). Kaeadaah persampelan ini melibatkan responden memperkenalkan responden lain hingga jumlah sampel sampai ke tahap yang diperlukan seolah-oleh seperti bebola salji yang makin bertambah besar semasa berguling. Persampelan ‘snowball’ adalah satu kaedah pensampelan untuk memperoleh data. Menurut Neuman dan Kreuger (2006), kaedah ini biasanya digunakan untuk menggambarkan corak sosial atau komunikasi pada komuniti tertentu.

Kita sedia maklum bahawa kaum Melayu dan Cina merupakan dua kaum terbesar di Malaysia. Maka setiap keputusan, persepsi, pemahaman, tafsiran politik mereka terhadap isu yang dihadapi memberi kesan ke atas pelaksanaan sesuatu dasar seperti keberkesanan dan kejayaannya. Segala data diperoleh telah diproses menggunakan perisian SPSS. Data sekunder yang diperoleh daripada jurnal dan buku-buku juga digunakan sebagai rujukan.

DAPATAN DAN PERBINCANGAN

Didapati responden dalam lingkungan umur 21 – 30 (69%) aktif menjawab borang soal selidik berbanding responden yang berumur 60 dan ke atas (2%). Jantina responden yang menjawab borang soal selidik juga hampir sama tetapi responden lelaki (54%) lebih ramai menjawab berbanding responden perempuan (46%). Kemudian, status perkahwinan responden juga dikenalpasti iaitu responden kajian kebanyakannya berstatus bujang (63%) diikuti status berkahwin (36%) dan janda/duda (1%). Responden kajian juga majoriti tidak berkerja (45%), diikuti perkerja awam (25%), bekerja sendiri sebagai penjaja/pekedai/peniaga (22%), pekerja swasta (7%) dan akhir sekali responden berstatus bekerja sendiri sebagai pesawah/pekebun/penternak (1%). Tahap pendidikan responden kajian juga berjaya dikenalpasti iaitu kebanyakannya mempunyai kelayakan Ijazah Sarjana Muda (46%). Manakala responden berkelayakan SRP/PMR/SJC (1%) adalah paling sedikit. Dai segi pendapatan, majoriti responden kajian meninggalkan soalan ini kerana mereka merupakan golongan pelajar dan golongan yang giat mencari pekerjaan. Manakala hanya sebahagian kecil responden kajian berpendapatan RM1000 – RM2000 (5%) menjawab borang soal selidik.

Jadual 1: Profil Demografi Responden. (peratusan dalam parentesis)

| Faktor Demografi | Kategori | Kekerapan |
|--------------------|---|-----------|
| Umur | 21 – 30 | 69 (69) |
| | 31 – 40 | 5 (5) |
| | 41 – 50 | 9 (9) |
| | 51 – 60 | 15 (15) |
| | 60 dan ke atas | 2 (2) |
| Jantina | Lelaki | 54 (54) |
| | Perempuan | 46 (46) |
| Status Perkahwinan | Bujang | 63 (63) |
| | Berkahwin | 36 (36) |
| | Janda/Duda | 1 (1) |
| Sektor Pekerjaan | Awam | 25 (25) |
| | Swasta | 7 (7) |
| | Tidak bekerja | 45 (45) |
| | Bekerja sendiri (penjaja/pekedai/peniaga) | 22 (22) |
| | Bekerja sendiri (pesawah/pekebun/penternak) | 1 (1) |
| Tahap Pendidikan | SRP/PMR/SJC | 1 (1) |
| | SPM/MCE/SC/EUC | 18 (18) |
| | STPM/HSC/DIPLOMA | 30 (30) |
| | Ijazah Sarjana Muda (Degree) | 46 (46) |
| | Ijazah Sarjana (Master) | 5 (5) |
| Pendapatan | RM1000 ke bawah | 12 (12) |
| | RM1000 – RM2000 | 5 (5) |
| | RM2001 – RM3000 | 13 (13) |
| | RM3001 – RM4000 | 6 (6) |
| | RM4001 dan ke atas | 17 (17) |
| | Missing | 53 (53) |

N=100

Hasil dapatan maklum balas membuktikan kesemua kaum Melayu dan Cina mengetahui dasar ekonomi Cukai Barang dan Perkhidmatan yang dilaksanakan oleh BN. BN telah membuktikan bahawa pihak mereka berjaya dalam memperkenalkan GST kepada rakyat Malaysia kerana kewujudan dasar ekonomi itu diketahui ramai. Malah, kaum Melayu dan Cina mempunyai pengetahuan am yang kukuh dan peka dengan isu semasa mengenai GST walaupun diajukan soalan perangkap iaitu kadar GST di Malaysia ialah 8%.

Kemudian, didapati kaum Cina sebanyak 58% menafikan barang keperluan asas seperti minyak masak, tepung dan beras dikenakan cukai seperti yang dinyatakan oleh pihak kerajaan. Manakala sebanyak 66% kaum Melayu mengiyakan keperluan asas dikenakan GST (Jadual 2). Soalan berikutnya menunjukkan majoriti iaitu 75% kaum Melayu dan kaum Cina pernah mendengar GST di negara lain walaupun menggunakan nama lain iaitu VAT (Jadual 3). Hanya 27% kaum Melayu dan Cina berpendapat bahawa GST dapat dielakkan dan berbaki 73% (41 Melayu dan 32 Cina) berpendapat GST adalah cukai yang tidak dapat dielakkan (Jadual 4). Dikenali sebagai cukai regresif, pihak BN ternyata memberikan kelonggaran kepada syarikat yang memperoleh keuntungan tidak melebihi RM 500 000 setahun di mana syarikat ini tidak wajib mendaftar di bawah GST. Sebagai satu cukai yang dikenakan terhadap barang dan perkhidmatan, kaum Melayu (70%) dan Cina (68%) berpendapat bahawa perkhidmatan penjagaan kesihatan dan tol lebuh raya tidak dikenakan GST (Jadual 5).

Jadual 2: Adakah barangan seperti minyak masak, tepung dan beras dikenakan GST? (peratusan dalam parentesis)

| Bangsa | Ya | Tidak | Jumlah |
|--------|---------|---------|-----------|
| Melayu | 33 (66) | 17 (34) | 50 (100) |
| Cina | 21 (42) | 29 (58) | 50 (100) |
| Jumlah | 54 (54) | 46 (46) | 100 (100) |

Jadual 3: Pernahkah anda mendengar cukai jualan GST di negara lain? (peratusan dalam parentesis)

| Bangsa | Ya | Tidak | Jumlah |
|--------|---------|---------|-----------|
| Melayu | 40(80) | 10 (20) | 50 (100) |
| Cina | 35 (70) | 15(30) | 50 (100) |
| Jumlah | 54 (54) | 25 (25) | 100 (100) |

Jadual 4: Bolehkah anda mengelak daripada membayar GST? (peratusan dalam parentesis)

| Bangsa | Ya | Tidak | Jumlah |
|--------|---------|---------|-----------|
| Melayu | 9 (18) | 41 (82) | 50 (100) |
| Cina | 18 (36) | 32 (64) | 50 (100) |
| Jumlah | 27 (27) | 73 (73) | 100 (100) |

Jadual 5: Adakah perkhidmatan penjagaan kesihatan dan tol lebuh raya dikenakan GST? (peratusan dalam parentesis)

| Bangsa | Ya | Tidak | Jumlah |
|--------|---------|---------|-----------|
| Melayu | 15 (30) | 35 (70) | 50 (100) |
| Cina | 16 (32) | 34 (68) | 50 (100) |
| Jumlah | 31 (31) | 69 (69) | 100 (100) |

Malaysia berhadapan dengan arus pembangunan yang pesat walaupun berhadapan dengan krisis kewangan. Maka, pelaksanaan GST adalah sebagai pendapatan tambahan untuk negara dalam menampung perbelanjaan dan kutipan cukai tersebut telah menyumbang sebanyak RM 42 bilion kepada dana negara. Walau bagaimanapun, setiap dasar yang dilaksanakan tidak dapat lari daripada persepsi-persepsi kaum yang berbeza. Hasil kajian membuktikan kaum Melayu dan Cina walaupun berbeza etniksiti mempunyai persepsi yang sama mengenai pelaksanaan GST. Kaum Melayu (42%) dan Cina (34%) bersetuju dana negara untuk menangani krisis kewangan yang dihadapi (Jadual 6). Malah, sebanyak 38% Melayu dan 32% Cina tidak setuju GST tidak penting untuk menyediakan bantuan seperti BRIM (Bantuan Rakyat 1Malaysia), dan Klinik 1Malaysia (Jadual 7). Persamaan persepsi juga wujud apabila kedua-dua kaum Melayu dan Cina iaitu sebanyak 46% dan 42% sangat setuju dan setuju GST agar banyak kemudahan infrastruktur seperti jalan raya, klinik dan sekolah dapat dibina (Jadual 8). Perbezaan persepsi apabila kaum Melayu (26%) menyokong keputusan BN menggunakan kutipan GST untuk membayar hutang negara manakala kaum Cina (28%) membantah keputusan tersebut (Jadual 9). Kebanyakan kaum Melayu (28%) bersetuju kutipan GST akan menampung hasil minyak yang menurun berbanding dengan kaum Cina (38%) yang sebaliknya (Jadual 10).

Jadual 6: Dana negara digunakan untuk menangani krisis kewangan negara. (peratusan dalam parentesis)

| Bangsa | Sangat Tidak Setuju | Tidak Setuju | Tidak Pasti | Setuju | Sangat Setuju | Jumlah |
|--------|---------------------|--------------|-------------|---------|---------------|-----------|
| Melayu | 1 (2) | 5 (10) | 14 (28) | 21 (42) | 9 (18) | 50 (100) |
| Cina | 2 (4) | 4 (8) | 8 (16) | 17 (34) | 19 (38) | 50 (100) |
| Jumlah | 3 (3) | 9 (9) | 22 (22) | 38 (38) | 28 (28) | 100 (100) |

Jadual 7: GST tidak penting untuk menyediakan bantuan seperti BRIM, dan Klinik 1 Malaysia. (peratusan dalam parentesis)

| Bangsa | Sangat Tidak Setuju | Tidak Setuju | Tidak Pasti | Setuju | Sangat Setuju | Jumlah |
|--------|---------------------|--------------|-------------|---------|---------------|-----------|
| Melayu | 11 (22) | 19 (38) | 10 (20) | 7 (14) | 3 (6) | 50 (100) |
| Cina | 9 (18) | 16 (32) | 18 (36) | 5 (10) | 2 (4) | 50 (100) |
| Jumlah | 20 (20) | 35 (35) | 28 (28) | 12 (12) | 5 (5) | 100 (100) |

Jadual 8: Saya menyokong GST agar banyak kemudahan infrastruktur (jalan raya, klinik, sekolah) dapat dibina. (peratusan dalam parentesis)

| Bangsa | Sangat Tidak Setuju | Tidak Setuju | Tidak Pasti | Setuju | Sangat Setuju | Jumlah |
|--------|---------------------|--------------|-------------|---------|---------------|-----------|
| Melayu | 4 (8) | 4 (8) | 5 (10) | 14 (28) | 23 (46) | 50 (100) |
| Cina | 2 (4) | 5 (10) | 9 (18) | 21 (42) | 13 (26) | 50 (100) |
| Jumlah | 6 (6) | 9 (9) | 14 (14) | 35 (35) | 36 (36) | 100 (100) |

Jadual 9: Saya menyokong keputusan BN menggunakan kutipan GST untuk membayar hutang negara (peratusan dalam parentesis)

| Bangsa | Sangat Tidak Setuju | Tidak Setuju | Tidak Pasti | Setuju | Sangat Setuju | Jumlah |
|--------|---------------------|--------------|-------------|---------|---------------|-----------|
| Melayu | 10 (20) | 6 (12) | 13 (26) | 8 (16) | 13 (26) | 50 (100) |
| Cina | 10 (420) | 14 (28) | 10 (20) | 10 (20) | 6 (12) | 50 (100) |
| Jumlah | 20 (20) | 20 (20) | 23 (23) | 18 (18) | 19 (19) | 100 (100) |

Jadual 10: Kutipan GST akan menampung hasil minyak yang menurun. (peratusan dalam parentesis)

| Bangsa | Sangat Tidak Setuju | Tidak Setuju | Tidak Pasti | Setuju | Sangat Setuju | Jumlah |
|--------|---------------------|--------------|-------------|---------|---------------|-----------|
| Melayu | 6 (12) | 6 (12) | 15 (30) | 14 (28) | 9 (18) | 50 (100) |
| Cina | 7 (14) | 19 (38) | 12 (24) | 8 (16) | 4 (8) | 50 (100) |
| Jumlah | 13 (13) | 25 (25) | 27 (27) | 22 (22) | 13 (13) | 100 (100) |

Persamaan dan perbezaan persepsi berlaku kerana pihak BN menggunakan pendekatan yang berbeza dalam menerangkan keperluan pelaksanaan GST dalam kalangan kaum Melayu dan Cina walaupun telah membelanjakan sejumlah RM 17 juta untuk kempen dan publisiti. Lantaran itu, kaum Melayu dan Cina tidak mengalami kesukaran dalam mencari maklumat yang mudah difahami berkaitan GST daripada media massa, media elektronik dan media baru. Tetapi kebanyakan mereka masih kabur mengenai pelaksanaan GST walaupun sudah membaca artikel dan surat khabar. Menyedari keadaan tersebut, pihak BN telah mengadakan siri penerangan GST di semua peringkat masyarakat sama ada di sekolah, institut pengajian tinggi, taman-taman perumahan, dan kampung-kampung. Kaum Cina (48%) ternyata memperoleh banyak informasi terperinci mengenai GST. Manakala kaum Melayu masing-masing tidak setuju (18%) dan tidak pasti (23%) sekiranya BN ada mengadakan siri penerangan bersama mereka (Jadual 11). Senario ini menyebabkan kaum Melayu sebulat suara menyatakan bahawa kekurangan maklumat membuatkan mereka membuat andaian-andaan negatif terhadap GST. Kaum Cina pula tidak mudah terpalit dengan andaian tidak berdasar kerana mereka menghadiri kempen penerangan GST.

Perbezaan pendapat juga berlaku apabila kaum Cina kurang terdedah oleh informasi GST yang disiarkan melalui tv dan surat khabar berbanding dengan kaum Melayu. Pada waktu yang sama kaum Melayu (36%) dan Cina masing-masing setuju (26%) dan tidak pasti (38%) bahawa pihak pembangkang menggunakan keengganan membayar cukai sebagai senjata untuk menjatuhkan BN (Jadual 12). Memandangkan media perdana ialah kerajaan, media sosial menjadi pilihan pihak pembangkang untuk berkempen dan berhubung dengan rakyat. Buktinya, dapatan (Jadual 13) menunjukkan kaum Melayu (40%) sangat setuju dan kaum Cina (36%) setuju media sosial ialah landasan bagi parti pembangkang untuk berkempen. Pihak pembangkang juga ternyata berjaya menyebarkan propaganda untuk menjatuhkan BN melalui media. Kedua-dua kaum Melayu (34%) dan Cina (42%) masing-masing sangat setuju dan setuju keberhasilan penyebaran propaganda ditunjukkan melalui keputusan PRU14 (Jadual 14). Jika ditinjau dari aspek kesedaran pula, kaum Melayu terus menyokong pelaksanaan GST

kerana mereka dapat merasai kelebihan cukai itu berbanding dengan kaum Cina yang mendesak pemansuhan GST.

Jadual 11: BN telah mengadakan siri penerangan GST di semua peringkat masyarakat sama ada di sekolah, institut pengajian tinggi, taman-taman perumahan, dan kampung-kampung. (peratusan dalam parentesis)

| Bangsa | Sangat Tidak Setuju | Tidak Setuju | Tidak Pasti | Setuju | Sangat Setuju | Jumlah |
|--------|---------------------|--------------|-------------|---------|---------------|-----------|
| Melayu | 3 (6) | 9 (18) | 23 (46) | 10 (20) | 5 (10) | 50 (100) |
| Cina | 5 (10) | 7 (14) | 14 (28) | 24 (48) | 0 (0) | 50 (100) |
| Jumlah | 8 (8) | 16 (16) | 37 (37) | 34 (34) | 5 (5) | 100 (100) |

Jadual 12: Keengganan (Unwillingness) membayar cukai dijadikan senjata oleh pembangkang untuk menjatuhkan BN. (peratusan dalam parentesis)

| Bangsa | Sangat Tidak Setuju | Tidak Setuju | Tidak Pasti | Setuju | Sangat Setuju | Jumlah |
|--------|---------------------|--------------|-------------|---------|---------------|-----------|
| Melayu | 2 (4) | 4 (8) | 17 (34) | 18 (36) | 9 (18) | 50 (100) |
| Cina | 1 (2) | 11 (22) | 19 (38) | 13 (26) | 6 (12) | 50 (100) |
| Jumlah | 3 (3) | 15 (15) | 36 (36) | 31 (31) | 15 (15) | 100 (100) |

Jadual 13: Media sosial menjadi pilihan parti pembangkang untuk berkempen dan berhubung dengan rakyat. (peratusan dalam parentesis)

| Bangsa | Sangat Tidak Setuju | Tidak Setuju | Tidak Pasti | Setuju | Sangat Setuju | Jumlah |
|--------|---------------------|--------------|-------------|---------|---------------|-----------|
| Melayu | 3 (6) | 3 (6) | 15 (30) | 9 (18) | 20 (40) | 50 (100) |
| Cina | 0 (0) | 3 (6) | 19 (38) | 18 (36) | 10 (20) | 50 (100) |
| Jumlah | 3 (3) | 6 (6) | 34 (34) | 27 (27) | 30 (30) | 100 (100) |

Jadual 14: Kejayaan penyebaran propaganda untuk menjatuhkan BN melalui media ternyata berhasil melalui keputusan PRU14. (peratusan dalam parentesis)

| Bangsa | Sangat Tidak Setuju | Tidak Setuju | Tidak Pasti | Setuju | Sangat Setuju | Jumlah |
|--------|---------------------|--------------|-------------|---------|---------------|-----------|
| Melayu | 4 (8) | 3 (6) | 21 (42) | 5 (10) | 17 (34) | 50 (100) |
| Cina | 0 (0) | 9 (18) | 13 (26) | 21 (42) | 7 (14) | 50 (100) |
| Jumlah | 4 (4) | 12 (12) | 34 (34) | 26 (26) | 24 (24) | 100 (100) |

Rakyat yang berjiwa patriotik akan melakukan apa-apa sahaja demi kedaulatan negara dan mempertahankan institusi politik walaupun dipimpin oleh kerajaan yang tidak amanah dan korup. Senario ini membuktikan bahawa sentimen cinta akan negara yang berkait rapat dengan emosi telah mengalahkan sikap mementingkan diri dalam individu seterusnya mengajar merka untuk berfikir secara rasional dan sedar akan tanggungjawab sebagai rakyat Malaysia. Bukti, kedua-dua kaum Melayu (58%) dan Cina (52%) sangat setuju bahawa membayar cukai ialah satu tanggungjawab seseorang warganegara (Jadual 15). Tambahan juga kaum Melayu dan Cina akan tetap membayar cukai walaupun hasil kutipan minyak dan balak masih banyak serta sebanyak 32% menuntut agar Malaysia patut melaksanakan GST seperti hampir semua negara di dunia. Namun

demikian, sebanyak 38% kaum Cina menolak pelaksanaan GST di Malaysia (Jadual 16). Kaum Cina juga berpendapat bahawa Singapura maju bukan kerana kadar GST yang tinggi. Bersangkutan dengan hal itu, mereka kelihatannya keberatan untuk membayar GST berkadar Singapura. Berbeza dengan kaum Melayu yang melihat kemajuan Singapura disebabkan kadar GST yang tinggi. Oleh itu, mereka sanggup membayar cukai berkadar Singapura demi pembangunan negara.

Jadual 15: Membayar cukai adalah satu tanggungjawab seseorang warganegara. (peratusan dalam parentesis)

| Bangsa | Sangat Tidak Setuju | Tidak Setuju | Tidak Pasti | Setuju | Sangat Setuju | Jumlah |
|--------|---------------------|--------------|-------------|---------|---------------|-----------|
| Melayu | 0 (0) | 0 (0) | 5 (10) | 16 (32) | 29 (58) | 50 (100) |
| Cina | 0 (0) | 2 (4) | 7 (14) | 15 (30) | 26 (52) | 50 (100) |
| Jumlah | 0 (0) | 2 (2) | 12 (12) | 31 (31) | 55 (55) | 100 (100) |

Jadual 16: Malaysia patut melaksanakan GST seperti hampir semua negara di dunia. (peratusan dalam parentesis)

| Bangsa | Sangat Tidak Setuju | Tidak Setuju | Tidak Pasti | Setuju | Sangat Setuju | Jumlah |
|--------|---------------------|--------------|-------------|---------|---------------|-----------|
| Melayu | 3 (6) | 6 (12) | 14 (28) | 11 (22) | 16 (32) | 50 (100) |
| Cina | 17 (34) | 19 (38) | 6 (12) | 7 (14) | 1 (2) | 50 (100) |
| Jumlah | 20 (20) | 15 (35) | 20 (20) | 18 (18) | 17 (17) | 100 (100) |

Menurut Ibrahim (2014), hak rakyat untuk memilih kerajaan, iaitu kerajaan yang akan memerintah menerusi amalan pilihan raya yang adil, bebas dan telus adalah tunjang kepada prinsip asas sistem demokrasi. Hasil kajian telah berjaya membuktikan majoriti kaum Melayu (56%) dan Cina (60%) menolak parti yang membawa pembangunan walaupun terkait dengan skandal rasuah (Jadual 17). Tambahan pula, sebanyak 42% kaum Melayu dan Cina menyokong Pakatan Harapan yang bercadang mahu menghapuskan GST (Jadual 18). Malah, 44% Melayu dan 40% Cina menyatakan GST tidak sesuai untuk negara Malaysia yang jurang pendapatannya besar antara rakyat berada dan kurang berada. Hal ini telah menyebabkan majoriti kedua-dua kaum berhenti menyokong BN selepas GST dilaksanakan. Walau bagaimanapun, masih terdapat sebahagian besar kaum Melayu (50%) dan Cina (26%) tetap menyokong dasar-dasar yang telah dilaksanakan oleh kerajaan pusat serta sebagai rakyat Malaysia mereka bersetuju GST membawa kepada kelancaran serta melicinkan pentadbiran negara (Jadual 19).

Jadual 17: Saya menyokong parti yang membawa pembangunan walaupun terkait dengan skandal rasuah. (peratusan dalam parentesis)

| Bangsa | Sangat Tidak Setuju | Tidak Setuju | Tidak Pasti | Setuju | Sangat Setuju | Jumlah |
|--------|---------------------|--------------|-------------|--------|---------------|-----------|
| Melayu | 28 (56) | 15 (30) | 5 (10) | 2 (4) | 0 (0) | 50 (100) |
| Cina | 30 (60) | 9 (18) | 8 (16) | 3 (6) | 0 (0) | 50 (100) |
| Jumlah | 58 (58) | 24 (24) | 13 (13) | 5 (5) | 0 (0) | 100 (100) |

Jadual 18: Saya menyokong Pakatan Harapan yang bercadang mahu menghapuskan GST. (peratusan dalam parentesis)

| Bangsa | Sangat Tidak Setuju | Tidak Setuju | Tidak Pasti | Setuju | Sangat Setuju | Jumlah |
|--------|---------------------|--------------|-------------|---------|---------------|-----------|
| Melayu | 5 (10) | 5 (10) | 14 (28) | 8 (16) | 18 (36) | 50 (100) |
| Cina | 2 (4) | 7 (14) | 7 (14) | 10 (20) | 24 (48) | 50 (100) |
| Jumlah | 7 (7) | 12 (12) | 21 (21) | 18 (18) | 42 (42) | 100 (100) |

Jadual 19: Saya menyokong dasar-dasar yang telah dilaksanakan oleh kerajaan pusat. (peratusan dalam parentesis)

| Bangsa | Sangat Tidak Setuju | Tidak Setuju | Tidak Pasti | Setuju | Sangat Setuju | Jumlah |
|--------|---------------------|--------------|-------------|---------|---------------|-----------|
| Melayu | 1 (2) | 5 (10) | 13 (26) | 25 (50) | 6 (12) | 50 (100) |
| Cina | 3 (6) | 8 (16) | 21 (42) | 13 (26) | 5 (10) | 50 (100) |
| Jumlah | 4 (4) | 13 (13) | 34 (34) | 38 (38) | 11 (11) | 100 (100) |

Seperti yang dinyatakan di dalam Rang Undang-undang GST 2009, GST mempunyai 3 kategori iaitu kadar standard, kadar sifar dan dikecualikan GST. Pembekalan barangasas seperti produk pertanian tergolong dalam kategori sifar. Barang dan perkhidmatan awam pula seperti rumah, perkhidmatan kesihatan, dan tol lebuhraya pula dalam kategori dikecualikan GST. Setelah GST dilaksanakan kaum Cina (48%) berpendapat harga barang adalah berpatutan. Sebaliknya kaum Melayu masing-masing tidak setuju (24%) dan tidak pasti (42%) sekiranya harga barang dan perkhidmatan berpatutan (Jadual 20). Bagi kaum Melayu dan Cina, pelaksanaan GST menyebabkan peningkatan kos sara hidup serta secara tidak langsung menurunkan kuasa beli mereka. Rentetan daripada itu, sebanyak 34% Melayu dan 48% Cina sangat setuju dan setuju GST menjadikan mereka lebih berjimat cermat dalam berbelanja (Jadual 21). Kaum Melayu dan Cina juga mempunyai persepsi bahawa mereka akan kurang membayar cukai (GST) bergantung kepada tempat berbelanja. Namun demikian, kebanyakan kaum Melayu (36%) dan Cina (42%) berpendapat bahawa walaupun berbelanja secara kecil, kos perbelanjaan tetap bertambah (Jadual 22). Lantaran itu, majoriti kaum Melayu dan Cina amat risau dengan pelaksanaan GST sungguhpun hanya membeli keperluan asas.

Jadual 20: Harga barang semasa pelaksanaan GST adalah berpatutan. (peratusan dalam parentesis)

| Bangsa | Sangat Tidak Setuju | Tidak Setuju | Tidak Pasti | Setuju | Sangat Setuju | Jumlah |
|--------|---------------------|--------------|-------------|---------|---------------|-----------|
| Melayu | 7 (14) | 12 (24) | 21 (42) | 3 (6) | 7 (14) | 50 (100) |
| Cina | 4 (8) | 12 (24) | 7 (14) | 24 (48) | 3 (6) | 50 (100) |
| Jumlah | 11 (11) | 24 (24) | 28 (28) | 27 (27) | 10 (10) | 100 (100) |

Jadual 21: GST menjadikan saya lebih berjimat cermat dalam berbelanja. (peratusan dalam parentesis)

| Bangsa | Sangat Tidak Setuju | Tidak Setuju | Tidak Pasti | Setuju | Sangat Setuju | Jumlah |
|--------|---------------------|--------------|-------------|---------|---------------|-----------|
| Melayu | 1 (2) | 10 (20) | 15 (30) | 7 (14) | 17 (34) | 50 (100) |
| Cina | 3 (6) | 2 (4) | 7 (14) | 24 (48) | 14 (28) | 50 (100) |
| Jumlah | 4 (4) | 12 (12) | 22 (22) | 31 (31) | 31 (31) | 100 (100) |

Jadual 22: Walaupun berbelanja secara kecil, kos perbelanjaan saya tetap bertambah. (peratusan dalam parentesis)

| Bangsa | Sangat Tidak Setuju | Tidak Setuju | Tidak Pasti | Setuju | Sangat Setuju | Jumlah |
|--------|---------------------|--------------|-------------|---------|---------------|-----------|
| Melayu | 0 (0) | 5 (10) | 11 (22) | 16 (32) | 18 (36) | 50 (100) |
| Cina | 3 (6) | 4 (8) | 5 (10) | 17 (34) | 21 (42) | 50 (100) |
| Jumlah | 3 (3) | 9 (9) | 16 (16) | 33 (33) | 39 (39) | 100 (100) |

Setiap dasar yang dilaksanakan oleh kerajaan hendaklah memberikan nilai kepada masyarakat. Cukai ekonomi GST juga tidak terlepas dalam menyumbangkan nilai kepada rakyat Malaysia. Nilai tersebut merujuk kepada bantuan yang telah dihulurkan oleh pihak kerajaan BN dalam membantu meringankan beban nasib rakyat Malaysia. Namun, ada juga mengatakan bahawa sumbangan yang telah disediakan oleh pihak BN menunjukkan inisiatif yang telah diambil oleh kerajaan pimpinan Najib untuk menjayakan pelaksanaan GST. Hasil dapatan kajian membuktikan pelaksanaan GST boleh meningkatkan jumlah kutipan hasil negara. Sejumlah 65% kaum Melayu dan Cina setuju dan sangat setuju dengan pernyataan tersebut (Jadual 23). Rata-rata kaum Melayu (42%) dan Cina (38%) setuju dengan pernyataan lebih banyak hasil kutipan GST, lebih banyak kemudahan infrastruktur dibina (Jadual 24). Hal ini berlaku kerana kaum Melayu dan Cina sebulat suara berpendapat GST mampu merancakkan pembangunan negara kerana dana negara meningkat.

Kemudian kaum Cina (40%) menyatakan BN banyak memberikan bantuan kepada masyarakat menggunakan hasil GST. Kontradiksinya, kaum Melayu (56%) (Jadual 25) tidak pasti dengan bantuan tersebut dan sumbangan hasil GST dalam memajukan Perusahaan Kecil dan Sederhana (PKS). Dari sudut lain, kebanyakan kaum Melayu (30%) dan Cina (58%) manafikkan taraf kehidupan meningkat semenjak perlaksanaan GST (Jadual 26). Persamaan pendapat juga apabila rata-rata Melayu dan Cina manafikkan perlaksanaan GST telah menurunkan kutipan cukai lain serta meningkatkan ekonomi Malaysia seperti ekonomi Singapura. Dapatan kajian juga menunjukkan kaum Melayu dan Cina percaya bahawa perlaksanaan GST menurunkan taraf kehidupan. GST yang dipercayai pihak BN mampu menurunkan kebergantungan terhadap minyak mendapat sokongan 42% kaum Cina. Sebaliknya, sebanyak 26% dan 36% kaum Melayu tidak setuju dan tidak pasti kebergantungan terhadap hasil sumber minyak menurun semenjak perlaksanaan GST (Jadual 27).

Jadual 23: Pelaksanaan GST boleh meningkatkan jumlah kutipan hasil negara. (peratusan dalam parentesis)

| Bangsa | Sangat Tidak Setuju | Tidak Setuju | Tidak Pasti | Setuju | Sangat Setuju | Jumlah |
|--------|---------------------|--------------|-------------|---------|---------------|-----------|
| Melayu | 1 (2) | 0 (0) | 13 (26) | 18 (36) | 18 (36) | 50 (100) |
| Cina | 2 (4) | 8 (16) | 11 (22) | 12 (24) | 17 (34) | 50 (100) |
| Jumlah | 3 (3) | 8 (8) | 24 (24) | 30 (30) | 35 (35) | 100 (100) |

Jadual 24: Dengan lebih banyak hasil kutipan GST, kita ada lebih banyak kemudahan infrastruktur (jalan raya, klinik, sekolah). (peratusan dalam parentesis)

| Bangsa | Sangat Tidak Setuju | Tidak Setuju | Tidak Pasti | Setuju | Sangat Setuju | Jumlah |
|--------|---------------------|--------------|-------------|---------|---------------|-----------|
| Melayu | 1 (2) | 5 (10) | 12 (24) | 21 (42) | 11 (22) | 50 (100) |
| Cina | 3 (6) | 1 (2) | 14 (28) | 19 (38) | 13 (26) | 50 (100) |
| Jumlah | 4 (4) | 6 (6) | 26 (26) | 40 (40) | 24 (24) | 100 (100) |

Jadual 25: BN banyak memberi bantuan kepada masyarakat menggunakan hasil GST. (peratusan dalam parentesis)

| Bangsa | Sangat Tidak Setuju | Tidak Setuju | Tidak Pasti | Setuju | Sangat Setuju | Jumlah |
|--------|---------------------|--------------|-------------|---------|---------------|-----------|
| Melayu | 1 (2) | 2 (4) | 28 (56) | 9 (18) | 10 (20) | 50 (100) |
| Cina | 3 (6) | 4 (8) | 18 (36) | 20 (40) | 5 (10) | 50 (100) |
| Jumlah | 4 (4) | 6 (6) | 46 (46) | 29 (29) | 15 (15) | 100 (100) |

Jadual 26: Taraf kehidupan meningkat semenjak pelaksanaan GST. (peratusan dalam parentesis)

| Bangsa | Sangat Tidak Setuju | Tidak Setuju | Tidak Pasti | Setuju | Sangat Setuju | Jumlah |
|--------|---------------------|--------------|-------------|--------|---------------|-----------|
| Melayu | 7 (14) | 15 (30) | 17 (34) | 4 (8) | 7 (14) | 50 (100) |
| Cina | 9 (18) | 29 (58) | 7 (14) | 5 (10) | 0 (0) | 50 (100) |
| Jumlah | 16 (16) | 44 (44) | 24 (24) | 9 (9) | 7 (7) | 100 (100) |

Jadual 27: Kebergantungan terhadap minyak menurun semenjak pelaksanaan GST. (peratusan dalam parentesis)

| Bangsa | Sangat Tidak Setuju | Tidak Setuju | Tidak Pasti | Setuju | Sangat Setuju | Jumlah |
|--------|---------------------|--------------|-------------|---------|---------------|-----------|
| Melayu | 6 (12) | 13 (26) | 18 (36) | 10 (20) | 3 (6) | 50 (100) |
| Cina | 4 (8) | 3 (6) | 17 (34) | 21 (42) | 5 (10) | 50 (100) |
| Jumlah | 10 (10) | 16 (16) | 35 (35) | 31 (31) | 8 (8) | 100 (100) |

RUMUSAN DAPATAN KAJIAN DAN KESIMPULAN

Kesimpulannya, penyelidikan ini telah berjaya menjawab persoalan serta objektif kajian yang telah ditetapkan. Pemilihan dua kaum iaitu kaum Melayu dan Cina kerana kaum Cina di Sibu kebanyakannya cenderung ke bidang perniagaan di mana mereka yang mempunyai wang untuk dibelanjakan pastinya lebih sensitif terhadap cukai. Manakala kaum Melayu pula cenderung mendapat manfaat daripada sistem cukai daripada dasar pengagihan semula. Ini adalah antara sebab berlakunya perbezaan persepsi antara kaum Melayu dan Cina. Mereka sedar akan tanggungjawab mereka untuk membayar cukai tetapi mereka enggan membayar cukai seperti GST disebabkan isu-isu yang terpalit dengan penggunaan kutipan GST. Rakyat akan membayar GST jika ia hanya cukai semata-mata. Akan tetapi sekiranya GST dikutip untuk menyelesaikan masalah yang tiada hubungkait dengan rakyat, maka rakyat akan mempersoalkan tujuan sebenar pelaksanaan GST. Dapat dilihat melalui satu kajian yang dijalankan oleh Saira et al., (2010), dimana ramai rakyat Malaysia tidak mempunyai tahap keyakinan yang tinggi terhadap percuakaian kerajaan. Oleh itu, kerajaan harus menjelaskan dengan jelas dan telus tentang perkara percuakaian, supaya rakyat dapat memahami dengan jelas. Sebagai contoh, kerajaan boleh menjelaskan sebab atau rasional pelaksanaan GST serta kelebihan cukai yang akan mereka terima nanti.

Kemudian pengetahuan am GST dalam kalangan kaum Melayu dan Cina hanyalah menyentuh secara dasar dan tidak terperinci. Sehingga kini dasar ini masih menjadi perbualan ramai kerana tidak mustahil pada masa akan datang, Cukai Barang dan Perkhidmatan akan dilaksanakan kembali. GST sememangnya satu cukai yang baik. Buktiannya, negara-negara membangun di dunia mengamalkan cukai ini pada kadar yang berpatutan. Sebelum melaksanakan GST sepenuhnya, pihak BN juga mengambil langkah bijak dengan mengumpul

pandangan rakyat Malaysia. Pandangan kaum penting untuk melihat penerimaan mereka terhadap dasar kerajaan. Penelitian juga mendapat bahawa kaum Melayu dan Cina masih menganggap GST penting untuk menyediakan bantuan seperti BRIM dan infrastruktur-infrastuktur lain. Buktinya, kaum Melayu dan Cina mengaku bahawa mereka ada menerima bantuan rakyat daripada pihak BN.

Selain itu, kaum Melayu menyokong tindakan BN menggunakan kutipan GST untuk membayar hutang namun kaum Cina adalah sebaliknya. Hal ini demikian kerana, kaum Cina lebih prihatin terhadap bahagian mereka dalam hasil kutipan cukai. Penjelasan BN terhadap GST yang tidak jelas juga mempengaruhi tingkah laku politik kaum Cina. Tidak dapat dinafikan bahawa pelaksanaan GST sukar untuk difahami tujuan pelaksanaannya, lantaran itu tidak hairanlah GST mengundang kekeliruan seterusnya interpretasi yang berbeza-beza dalam kalangan masyarakat. Malah, hasil kajian turut berjaya membuktikan bahawa dana negara banyak digunakan untuk membayar hutang berbanding ke atas rakyat. Walau bagaimanapun, di sebalik kekeliruan dan pelbagai interpretasi, rata-rata responden kajian Melayu dan Cina bersetuju bahawa pelaksanaan GST masih penting untuk pembangunan infrastruktur dan mengurangkan kebergantungan terhadap hasil minyak yang kian berkurangan.

Cukai yang telah wujud sejak berzaman lagi membuktikan bahawa cukai ialah tulang belakang kepada pendapatan negara. Dapat kita lihat pengelak hutang sering kali didenda sama ada dipenjara atau disaman. Keadaan ini membuktikan bahawa tidak membayar cukai ialah satu kesalahan yang besar. Denda terhadap pengelak cukai ternyata mendapat sokongan daripada kaum Melayu tetapi mendapat tentangan daripada kaum Cina. Ini membuktikan kaum Melayu mementingkan kesamarataan dalam perpaduan kaum dan mereka mengambil serius hal ini untuk mengelakkan masalah *free rider* dalam kalangan masyarakat. Kaum Cina pula dilihat kurang menyemarakkan semangat patriotisme kerana berpandangan bahawa isu tidak membayar cukai tidak harus disertakan dengan hukuman dan tindakan ini amat tidak bertanggungjawab serta tidak adil di mata masyarakat lain yang membayar cukai. Perbezaan dalam tingkah laku ini menunjukkan kaum Melayu dipengaruhi oleh sentimen perpaduan kaum dalam isu percuakan. Sebaliknya, kaum Cina lebih mementingkan diri sendiri dalam isu percuakan.

Hasil kajian juga membuktikan bahawa kaum Melayu dan Cina sebulat suara menyokong sepenuhnya satu perniagaan wajib membayar GST. Walau bagaimanapun, kaum Melayu tidak bersetuju jika penjaja dan pekedai yang memperoleh keuntungan bawah RM 500 000 juga dikutip cukai. Seterusnya, jika dilihat Singapura mempunyai kadar GST yang tinggi iaitu 7% dan ekonominya juga stabil. Hasil kajian membuktikan bahawa kaum Cina kekal dengan pendirian mereka bahawa GST yang tinggi tidak mendorong sepenuhnya kepada kemajuan di Singapura manakala kaum Melayu adalah sebaliknya. Kebanyakan kaum Melayu juga bersetuju jika mereka membayar kadar GST berkadar Singapura. Walaupun masih ada yang tidak menggemari cukai, mereka tetap membayar kerana membayar cukai ialah tanggungjawab rakyat.

Majoriti responden kajian juga mempunyai persamaan interpretasi bahawa pelaksanaan GST untuk melicinkan dan melancarkan pentadbiran negara. Hal ini demikian kerana, negara mempunyai dana yang banyak untuk menjalankan dasar-dasar dan pembangunan lain. Tambahan pula, rata-rata kaum Melayu dan Cina bersetuju bahawa GST melunaskan hutang negara merupakan propaganda pihak Pakatan Harapan (PH) untuk berkempen menjelang PRU-14. Dengan cara ini, maka sudah pasti pihak PH memancing undi daripada pelbagai kaum demi meraih kejayaan mereka pada PRU-14. Tindakan ini ternyata mendapat sokongan majoriti masyarakat apabila PH menang semasa PRU-14 dan pertukaran kerajaan berlaku.

Persamaan dan perbezaan pendapat berlaku kerana kaum Melayu kurang didedahkan dengan konsep GST seperti yang ditunjukkan dalam hasil kajian siri penerangan di kawasan-kawasan kediaman masyarakat. Kaum Cina bersetuju bahawa pihak BN ada melawat mereka untuk menerangkan tujuan pelaksanaan GST manakala kaum Melayu adalah sebaliknya. Perkara ini terjadi disebabkan dua perkara iaitu kaum Melayu tidak menghadiri sesi penerangan atau pihak bertanggungjawab tidak mengadakan siri penerangan di kawasan kediaman kaum Melayu. Dapatkan ini didukung apabila kaum Melayu sebulat suara bersetuju bahawa kekurangan maklumat membuatkan mereka akan membuat andaian-andaan negatif terhadap GST. Sebaliknya, kaum Cina yang sudah terdedah pada awalnya tidak berpendapat sedemikian. Perbezaan tingkah laku juga dilihat apabila kaum Melayu setuju BN menggunakan tv dan surat khabar untuk menyebarkan tujuan pelaksanaan GST manakala kaum Cina adalah sebaliknya kerana mereka terlebih dahulu terdedah oleh agenda pelaksanaan GST melalui siri penerangan. Kemudian, PRU-14 telah membuktikan bahawa propaganda PH dalam menjatuhkan BN membawa hasil apabila peralihan undi banyak kepada pihak pembangkang.

Dari sudut sumbang saran GST terhadap kehidupan pula, rata-rata kaum Melayu dan Cina walaupun berbeza pendapat bersetuju bahawa GST adalah antara penyumbang terbesar daptan negara selain merancakkan pertumbuhan ekonomi serta pembangunan negara. Jumlah kutipan GST banyak menyumbang kepada hasil negara. Lebih banyak lagi kutipan cukai, lebih banyak lagi wang dapat digunakan untuk kemudahan seperti jalan raya, klinik dan sekolah dibina. Matlamat pelaksanaan GST yang diuar-uarkan oleh pihak BN untuk mengurangkan kebergantungan terhadap hasil minyak ternyata masih samar-samar apabila kaum Melayu dan Cina rata-rata tidak pasti dengan perubahan tersebut. Apabila ditanya tentang ekonomi Malaysia mampu meningkat seperti ekonomi Singapura melalui GST, kebanyakan kaum Melayu dan Cina tidak bersetuju bahawa GST membawa perubahan yang ketara sehingga meningkatkan ekonomi Malaysia setaraf Singapura.

Jelas menunjukkan bahawa terdapat persamaan dan perbezaan pendapat antara kaum Melayu dan Cina dari segi persamaan pandangan apabila kedua-dua kaum tidak berpuas hati dengan kegunaan hasil kutipan GST yang kontra dengan tujuan sebenar pelaksanaannya iaitu untuk mengurangkan kebergantungan pada sumber minyak. Tambahan pula, kaum Melayu dan Cina menyokong parti yang menentang GST semasa PRU-14. Perbezaan pula apabila kaum Melayu setuju harga barang semasa GST adalah berpatutuan manakala kaum Cina berpendapat sebaliknya. Hal ini kerana, bantuan kebijakan banyak diberikan kepada kaum Melayu kerana Barisan Nasional ialah parti berasaskan kaum Melayu. Oleh itu, kebijakan kaum Melayu lebih terbela daripada kaum lain.

Secara keseluruhannya, dapat kita ketahui GST merupakan beban tambahan kepada rakyat Malaysia terutamanya golongan miskin dan sederhana. Kaum Melayu dan Cina juga menentang sekeras-kerasnya keputusan menggunakan hasil kutipan GST untuk melunaskan hutang negara. Namun terdapat juga faktor dominan yang mendorong kaum Melayu dan Cina menyokong GST iaitu menggalakkan pembangunan infrastruktur untuk kegunaan awam. Hasil kajian juga membuktikan rakyat faham akan kaedah pelaksanaan GST iaitu jumlah bayaran cukai bergantung kepada perbelanjaan sendiri. Jelas menunjukkan bahawa cukai adalah sebagai medium pentadbiran Howlett dan Ramesh (1995) yang dapat digunakan kerajaan untuk mencapai matlamat sosio-ekonomi dan dasar microekonomi negara (Lipsey, Purvis, Sparks & Steiner, 1982). Namun begitu cukai juga banyak mengundang kontroversi. Buktinya, hampir keseluruhan kawasan parlimen di bandar raya dan di bandar jatuh di tangan Pakatan Harapan pada Pilihan Raya 2018.

RUJUKAN

- Abercrombie, N., Hill, S. & Turner, B. S. (1984). *Dictionary of Sociology*. London: Penguin Books.
- Azham, M. A. (2016). ‘1MDB: The background’. *Journal of Public Administration and Governance*, 5, 133.
- Barbrook, A. (1975). *Patterns of political behaviour*. London: Robertson.
- Berita Harian (2020). *GST Pulihkan Semula Penarafan Negara*. Dalam <https://www.bharian.com.my/bisnes/lain-lain/2020/12/764884/gst-pulihkan-semula-penarafan-negara>
- Bowman, L. & Boynton, G. (1974). *Political Behavior & Public Opinion: Comparative Analyses*. New Jersey: Prentice Hall Inc.
- Campbell, A., Converse, P. E., Miller, W. E. & Stokes, D. E. (1960). *The American voter*. Chicago/London: The University of Chicago Press.
- Channel News Asia. (2007). ‘GST rate to rise to 7% from July 1’. Dalam <http://www.channelnewsasia.com/stories/singaporelocalnews/view/258757/1.html>
- Cheng, M. (2020). ‘Goods and Services Tax (GST)’. Dalam <https://www.investopedia.com/terms/g/gst.asp>
- Dente B. (2014) Understanding Policy Decisions. In: *Understanding Policy Decisions*. SpringerBriefs in Applied Sciences and Technology. Springer, Cham. Dalam https://doi.org/10.1007/978-3-319-02520-9_1
- Dye, Thomas R. (1972). *Understanding Public Policy*. Upper Saddle, New Jersey: Prentice Hall.
- Flanigan, W. & Zingale, N. (1975). *Political behavior of the American electorate*. Boston: Allyn and Bacon Inc.
- Ghazali Mayudin. (2006). ‘Demokrasi dan pilihanraya di Malaysia’. Dlm. Gazali, Jamaie, Sity & Zaini.(ed.). *Demokrasi Kepimpinan dan Keselamatan dalam Politik Malaysia*. Bangi: Penerbit UKM. pp. 20-21.
- GST Act 1993, and Subsidiary Legislation, Republic of Singapore.
- Howlett, Michael and Ramesh, M. (1995). *Studying Public Policy: Policy Cycles and Policy Subsystems*. Tornonto: Oxford University Press.
- Ibrahim. I. (2010). ‘Gagasan 1Malaysia, Peradaban & Identiti Bangsa: Pendekatan Hadhari’. Bangi: Institut Islam Hadhari Universiti Kebangsaan Malaysia Bangi. Dalam <http://www.ukm.my/hadhari/sitedefault/files/Gagasan%20Malaysia,%20Peradaban%20dan%20Identiti%20Bangsa%20Pendekatan%20Hadhari.pdf>

- Ibrahim, M. A. & Daud, S. (2014). Pilihan Raya Dan Tingkah Laku Pengundi Dalam PRU 2008: Kajian Kes Di Wilayah Persekutuan Labuan, Malaysia. *Jurnal Kinabalu*, 20.
- Jenkins, G. & Khadka, R. (1998). Value-added tax policy and implementation in Singapore. *VAT Monitor*. Amsterdam: International Bureau of Fiscal Documentation, 9(2): 35-47.
- Jeyapalan, K., & Mustafa, M. H. (1998). *Pencukaian Malaysia: Pentadbiran, penaksiran, dan pematuhan cukai :termasuk cukai keuntungan harta tanah*. Serdang: Penerbit Universiti Putra Malaysia.
- Krueger, L. & Neuman, W., L. (2006). Social work research methods: Qualitative and quantitative approaches. Boston, MA: Pearson Education, Inc.
- Lassance, A. (2020). *What Is a Policy and What Is a Government Program? A Simple Question With No Clear Answer, Until Now*. Dalam <https://ssrn.com/abstract=3727996>
- Lewis-Beck, M. S., Norpeth, H., Jacoby, W., & Weisberg, H. F. (2008). *The American voter revisited*. University of Michigan Press.
- Lipset, S. & Rokkan, S. (eds.) 1967. *Party Systems and Voter Alignments*. New York: Free Press.
- Lipsey, Richard G., Purvis, Douglas D., Sparks, Gordon R., & Steiner, Peter O. (1982). *Economics*. Edisi Ke-4. New York: Harper & Row Publishers.
- Mackay, M. (2005). Understanding and applying basic public policy concepts. Pal, Leslie A. *Beyond Policy Analysis: 3rd Edition*.
- McDonald, A. (1965). *Politic A Study of Control Behavior*. New Jersey: Rotgers University Press.
- Ministry of Finance (2005). "Creating Opportunity, Building Community", *Budget Highlights, Financial Year 2005/2006*, p.15. Dalam https://www.mof.gov.sg/docs/default-source/default-document-library/singapore-budget/budget-archives/2005/fy2005_budget_highlights.pdf?sfvrsn=bb7bcb3f_2
- Mohamad, M., Borhan, J., & Ahmad, A. (2014). Krisis Kewangan Global: Kestabilan dan Karakteristik Unik Perbankan Islam. *Jurnal Syariah*, 22(1), 57-86.
- Napoliton J. (1972). *The Election Game and How To Win*. New York: Doubleday & Company.
- Norhayati, M. S. (2008). Pilihan Raya Umum Ke-12 (PRU-12): "Tsunami" politik melayu?. *JEBAT*, 35, 49-64.
- Nurazidah, M., Salmy, E., Sanep, A., Mat Noor, M. Z., Zamzuri, Z., Aisyah, A. R., Azlin, A. A., Suhaili, A., & Hafizi, A. M. (2013). Faktor-faktor Inflasi Dan Kesannya Terhadap Kumpulan Wang Simpanan Pekerja (KWSP). *Prosiding Persidangan Kebangsaan Ekonomi Malaysia Ke VIII 2013*. Dalam http://www.ukm.my/fep/perkem/pdf/perkemVIII/PKEM2013_3B5.pdf
- Peters, B. G. (2015). *Advanced Introduction to Public Policy*. Edward Elgar.
- Samsudin, A. R. (2010). Media, Demokrasi dan Generasi Muda: Analisis Keputusan Pilihanraya Umum Ke-12. *Jurnal Komunikasi*, 26(2), 1-15.
- Saira, L., Zariyawati, M.A., & Yoke-May, L. (2010). An Exploratory Study of Goods and Services Tax Awareness in Malaysia. *Political Managements and Policies in Malaysia*. Universiti Utara Malaysia Sintok , Sintok, 265-276.